

Decameron'da İntihar Düşüncesi ve Tamamlanmış İntihar

Dr. Saxby PRIDMORE¹, Dr. Garry WALTER²

ÖZET

Amaç: İntihar düşüncesi ve tamamlanmış intiharı, bir ortaçağ İtalyan metni üzerinden -özellikle sosyal ve çevresel tetikleyicilerin rolünü inceleyerek- daha iyi anlamaktır. Önceki çalışmalarda, intihar düşüncesi ve tamamlanmış intihar ile ilişkili durumları daha iyi anlamak için eski Yunan ve Roma, İskandinav ve Fin uygarlıklarına ait metinler başarı ile incelenmişti. Bu metinler, görünürde ruhsal bozukluğu olmayan kişilerin sancılı sosyal/çevresel durumlara yanıt olarak intiharlarının anlatım-larını içeriyordu.

Yöntem: Giovanni Boccaccio tarafından 1349-1351 yılları arasında yazılan ve 100 kısa öyküden oluşan Decameron ayrıntılı olarak incelenmiştir. Decameron, Büyük Veba Salgını (Kara Veba) sonrasında geçer ve veba istilasındaki Floransa'dan ayrılıp kırsala tatile giden 10 kişi hakkındadır. Gezinin her 10 gününde herkes bir öykü anlatır ve böylece Boccaccio'nun 100 öyküsü ortaya çıkmış olur. Öykülerde yer alan intihar düşüncesi ve tamamlanmış intihar ile ilgili tüm ifadeler bu çalışma için toplanmış ve uygun başlıklarla düzenlenmiştir.

Bulgular: Toplamda, özellikle romantik sorunlar olmak üzere sosyal tetikleyicilere yanıt olarak gerçekleşen 9 intihar düşüncesi ile 4 tamamlanmış intihar belirlenmiştir.

Sonuç: Sosyal tetikleyicilere bağlı intihar düşüncesi ve tamamlanmış intihar Decameron'un bir özelliğidir ve ortaçağ İtalyan kültürünün de özelliği olduğu söylenebilir. Bu sonuç, sıklıkla ruhsal bozukluklara bağlı olarak ortaya çıkan intiharın, bir bozukluk olmadan kişinin içinde bulunduğu açmazın sonucu olabileceğini ileri süren diğer çalışmaların sonuçları ile uyumludur.

Anahtar Sözcükler: Kültür, tarih, intihar, Decameron

SUMMARY

Suicidal Ideation and Completed Suicide in The Decameron

Objective: To extend our understanding of suicidal ideation and completed suicide via examination of a medieval Italian text—in particular, examination of the role of social and environmental triggers in such events. Previous studies have successfully examined the texts of ancient Greco-Roman, Old Norse, and Finnish civilizations to better understand the circumstances associated with suicidal ideation and completed suicide. Those texts included depictions of suicide by people without any apparent mental disorder in response to painful social/environmental circumstances.

Materials and Methods: The Decameron, a collection of 100 short stories written by Giovanni Boccaccio in 1349-51, was examined in detail. The setting of The Decameron is during the Black Death and concerns a group of 10 people that leave plague-ridden Florence for a holiday in the countryside. On each of the 10 days of their trip, each individual tells a story, which in total form the 100 stories of Boccaccio's work. For the present study, all mentions of suicidal ideation and completed suicide were listed and arranged with appropriate headings.

Results: In total, 9 accounts of suicidal ideation and 4 accounts of completed suicide were identified, all of which were in response to social stressors, particularly romantic problems.

Conclusion: Suicidal ideation and completed suicide in response to social stressors was a feature of The Decameron and it is feasible that this may have been a feature of medieval Italian culture. This would be in agreement with the findings of other studies that suggest that although commonly occurring in response to mental disorder, suicide can occur independently of such disorder as a result of a predicament in which an individual finds him/herself.

Key Words: Culture, history, suicide, The Decameron

Geliş Tarihi: 18.02.2013 – Kabul Tarihi: 12.03.2013

¹Prof., Tazmanya Üniv. Tıp Fak., Hobart, ²Prof., Psikiyatri Bl., Sidney Üniv., Avustralya.

Dr. Saxby Pridmore, e-posta: gwalter@mail.usyd.edu.au

GİRİŞ

İntiharın her zaman (Dorpat ve Ripley 1960) veya hemen hemen her zaman (Bertolote ve ark. 2004) bir ruhsal bozukluğun sonucu olduğu bildirilmiştir. İntiharın ruhsal hastalığı olanlarda olmayanlara göre daha sık olduğunu kabul ederken, bireyin kendini açmazda bulmasının sonucu da olabileceğine inanıyoruz. Böyle bir açmaz, tedavi edilmemiş veya tedaviye cevap vermeyen sancılı bir ruhsal bozukluk ya da sancılı bir sosyal veya çevresel tetikleyici olabilir (Pridmore 2009). İntiharın daha iyi anlaşıldığı bir noktaya ulaşmak amacı ile daha önce eski Yunan ve Roma (Pridmore ve Majeed 2011), eski İskandinav ve Fin (Pridmore ve ark. 2011) uygarlıklarının metinlerini incelemiştik. Bu metinler içinde en yeni- si, 10. yüzyıla kadar olan olaylara ilişkin epik Fin şiiri olan “Kalevala”dır. Bu metinlerin her birinde, belirgin ruhsal bozukluğu olmayan insanların -her ne kadar bu nokta kesin olarak bilinemesi de- sancılı sosyal/çevresel durumlara karşı tamamlanmış intihar tasvirleri yer alır.

Bu çalışmanın amacı Giovanni Boccaccio’nun Decameron’unu inceleyerek intiharı daha iyi anlamaktır. Bu eserin incelenmesinin yararı, farklı kökenden olmasına rağmen öykülerin tek yazarlı olması ve bu kitap yazılırken İtalya’daki yaşam ve yazarın biyografisi ile ilgili yeterli bilgiye sahip olunmasıdır.

Boccaccio, zengin bir tüccarın evlilik dışı çocuğudur (Kreis 2009) ve 1313’de Certaldo ya da Floransa’da doğmuştur. On dokuz yaşında Paris’e gitmiş ve şiir yazmaya başlamıştır. 1348’de (35 yaşında) babasını, üvey annesini ve birçok arkadaşını Kara Veba nedeniyle kaybettiği Floransa’ya dönmüştür. 1349-1351 yıllarında Decameron’u yazmıştır. Boccaccio, aralarında Floransa ve Lombardi’nin de olduğu çeşitli bölgelerde elçi olarak hizmet vermiş ve üretken bir şekilde yazmıştır. Boccaccio 1375’de 62 yaşındayken Certaldo’da ölmüştür.

Decameron, 100 kısa öykünün derlemesidir (Riva 2010). Başlık 10 günlük olay anlamında olup Yunancadan gelmiştir. Eser, Kara Veba sırasında geçmektedir ve veba istilasına uğramış Floransa’dan ayrılıp kırsala tatile giden 10 genç insan ile ilgilidir. On günün her birinde on kişi de birer öykü anlatmakta ve eserin 100 öyküsü böylece oluşturulmaktadır. Her gün grubun farklı bir üyesi takdimci rolü almakta ve böylece öyküler birbirleriyle gevşek bir şekilde örülmektedir. Her ne kadar edebiyatçılar bu öykülerin Fransız, İtalyan, Latin, Hint, Fars ve İspanyol kaynaklardan alındığını göstermişlerse de öyküler 14. yüzyıl İtalya’sında tekrar düzenlenmiştir, o zaman ve mekânın kültürünü yansıtmaktadır.

Decameron, yeni zengin esnaf sınıfı ve soylular arasındaki sürtüşmeye dikkat çeken bir komedi çalışmasıdır ve din adamlarının sözde tutku ve hırsları ile alay eder (Riva 2010). Nükte ve zekâ alkışlanmaktadır. Kilise ve din adamları, olasılıkla veba karşısındaki güçsüzlüklerinden dolayı hicvedilmektedir. Eserin çoğu öyküsünün odağında cinsellik ve nükte vardır.

Kadınların boyunduruk altına alınışı anlatılmış ve anlaşılan Boccaccio tarafından abartılmıştır, böylece Boccaccio toplumun bu yönüne karşı duyduğu hoşnutsuzluğu dile getirmiştir.

YÖNTEM

Kolay elde edilebilir ve ucuz olduğundan Decameron’un Penguen Klasikleri’nden yayımlanan (Boccaccio 1995) çevirisini seçtik. İntihar düşüncesi ve tamamlanmış intihar ile ilgili tüm ifadeler belirlendi ve bu iki başlık altında toplandı.

BULGULAR

Yüz öyküdeki sorunlu romantik ilişkiler en az 9 kişide intihar düşüncesini tetiklemiş, bunlardan dördü intihar etmiştir. Bu nedenle, 14. yüzyıl İtalya’sında romantik bunalımlar intihar için inandırıcı bir tetikleyici olmuş olabilir.

İntihar düşüncesini tetikleyen açmazlar

1. Üçüncü günün 2. öyküsü Lombardi, Pavia’da geçmektedir. Aşağı tabakadan bir adam Kraliçe Theodelinda’ya aşık olur. Sosyal durumları o kadar farklıdır ki bir ilişki gelişmesi olanaksızdır. Adam gizli hasretini kontrol altında tutmakta giderek zorlanır ve tutkusunu kontrol edemediğinden kendi kendine ölmesi gerektiğini söyleyip durur (s.201). Bu metinde ölüm özellikle intihar olarak belirtilmesi de intihar düşüncesi olarak yorumlanabilir.
2. Beşinci günün 2. öyküsü Sicilya kıyılarındaki Lipari adacığında geçmektedir. Gotanza soylu bir ailenin kızı, Martuccio ise bir ustadır. Birbirlerine aşık olurlar. Martuccio görece yoksul olduğundan Gotanza’nın babası evlenmelerine izin vermez. Martuccio, Gotanza ile evlenmek için para kazanmak üzere yola çıkar. Martuccio’nun öldürüldüğünü öğrenen Gotanza “... durmadan ağladı ve yaşamına son vermeye karar verdi. Ölümüne gitmeye cesareti olmadığından tuhaf –ama en az kendini öldürmek kadar kesin- bir çare buldu.” (s.380). Küçük bir sandalla denize açıldı, yelken açtı, kürekleri attı ve dümeni denize çevirdi. İki şeyden birinin olacağını hesaplamıştı: ya sandal “rüzgarda alabora olacak ya da karaya sürüklenecek ve parçalara ayrılacaktı. Her iki durumda da mutlaka boğulacaktı...” (s.380).
3. Beşinci günün 7. öyküsü Sicilya’da geçer. Violante soylu bir ailenin kızı ve Pietro bir köledir. Sevgili olurlar ve Violante hamile kalır. Bu durumun sonuçlarından korkan Pietro kaçma planından Violante’ye bahseder. Kız “Eğer gidersen, kendimi kesinlikle öldürürüm.” diye cevaplar (s. 414).
4. Beşinci günün 8. öyküsü Ravenna’da geçer. Burada ilginç olan 2 olay vardır; birisi intihar düşüncesi, diğeri de

tamamlanmış intihardır. Büyük bir mirasa konmuş olan Nastagio genç bir kadına aşık olur, ne var ki kadın onu defalarca reddeder. Sonuç olarak, “Nastagio ... onca ağlamadan ve dişlerini gıcırdatmadan sonra, sıklıkla, tam bir umutsuzluktan doğan kendini öldürme arzusuyla doluyordu.”(s.420).

5. Yedinci günün 4. öyküsü Arezzo’da geçer. Mütevazı bir zengin olan Tofano, karısı Monna’nın bir ilişkisi olduğundan şüphelenir. Karısını evden atar ve içeri almaz. Karısı ona seslenir, “Suçsuzluğuma rağmen beni olmakla tehdit ettiğin şerefsizlikle karşılaşacağıma bu kuyuya kendimi atarım, beni ölmüş olarak bulduklarında herkes sarhoşken beni senin attığını düşünür...”(s.503).
6. Yedinci günün 9. öyküsü Argos’ta (Yunanistan) geçer. Kralın karısı Lydia, Pyrrhus’u sever. Hizmetçisine “Onunla yakında bir araya gelemesem kesin olarak öleceğime inanıyorum.” (s.534) der. Pyrrhus’a ona olan ihtiyacını dile getiren bir mektup gönderir ama reddedilir. “Yanıtı duyduğunda sadece uzanmak ve ölmek ister.” (s.535). Hizmetçi Pyrrhus’a çıkışır “... sadece hanımının ölümüne neden olmakla kalmayıp kendini bu yüzden çok kez suçlayacak ve sen de ölmeyi isteyeceksin.” (s.556).
7. Sekizinci günün 7. öyküsü Floransa’da geçer. Elena, genç bir soylu olan Rinieri’nin sevdiği ve peşinden koştuğu bir duldur. Elena zevk için Rinieri’nin neredeyse hayatına mal olacak büyük bir fiziksel ezaya yol açar. İntikam olarak, Rinieri de Elena’yı ıssız bir kulenin tepesinde çıplak olarak sıkışacak şekilde kandırır. O gece Elena neredeyse donar ve ertesi gün güneşten ciddi bir şekilde yanar ve böcekler tarafından sokulur. Acı içinde “kendisini kuleden yere atma noktasına gelir” (s.597). İntikamının tadını çıkarmak için yakınlarda olan Rinieri’ye “Tanrı adına sana yalvarıyorum buraya beni kendin öldürmeye gel, ölümü her şeyden çok istediğim ama hayatıma son verecek cesaretim olmadığı için ...” (s.606).
8. Sekizinci günün 10. öyküsü Palermo’da geçer. Erkek kardeşinin servetini kaybettiğini açıklayan kişi “Bu korkunç haberi duymadan önce ölmüş olmayı isterdim.” der (s.639). Bu genel anlamda bir intihar düşüncesi olmakla birlikte, burada intihar açmazdan kurtulmanın bir yolu olarak kavramlaştırılmıştır.
9. Onuncu günün 7. öyküsü Palermo’da geçer. Aragon Kralı Peter kendisini Sicilya’nın efendisi ilan etmiştir. Lisa bir eczacının kızıdır; kralı, iki atının mızraklarıyla birbirlerini atlarının üzerinden düşürmeye çalıştıkları bir yarışmada görür ve “tutkuyla ona aşık olur” (s.738). Lisa kendi düzeyinin farkındadır ve aşkını gizler. “Aşk arttıkça melankolisi de artar, sonunda bu duruma daha fazla katlanamayan güzel Lisa hastalanır ve güneş ışınlarına maruz kalan kar gibi günden güne heder olur.” (s. 738).

Ayrıca şöyle der: “Ölümü kötünün iyisi olarak (kralın aşkı olmadan geçecek bir hayatla karşılaştırarak) seçtim ve öleceğim.” (s.739). Burada kendine zarar verici bir eylemden söz edilmese de bir açmazın çözümü olarak ölme niyeti dile getirilmiştir.

Tamamlanmış intiharı tetikleyen açmazlar

1. Dördüncü günün ilk öyküsü Salerno’da geçer. Salerno Prensi Tancredi kızı Ghismonda ile yaşayan yaşlı bir adamdır. Ghismonda ile mütevazı bir uşak olan Guiscardo aşık olurlar. Tancredi bu ilişkinin farkına varır ve Guiscardo yakalanır. Guiscardo’nun ölmüş olduğunu düşünerek –ki çok geçmeden ölecektir- Ghismonda “daha fazla yaşamamaya karar verir” ve şöyle der: “Çok yakında olacağını umduğum ölümüne kadar onu sevmeye devam edeceğim.” (s.296). Tancredi Guiscardo’yu öldürüp kalbini bir kadehe koyarak kızı Ghismondo’ya verir. O da zehir içer ve ölür.
2. Dördüncü günün 9. öyküsü, iki soylu şövalyenin (de Cabestanh ve de Roussillon) dostluk içinde kendi kalelerinde yaşadıkları Provans’da geçer. De Cabestanh ve de Roussillon’un karısı arasında ilişki yaşanır. De Roussillon bu ilişkiyi fark eder ve gizlice de Cabestanh’ı öldürür ve kalbini çıkarır. Aşçısına bunun bir domuz kalbi olduğunu söyleyerek karısı için hazırlamasını ister. Karısı yemeğini bitirdiğinde, de Roussillon ona aşğının kalbini yediğini söyler. Hemen sonra karısı yüksek bir pencereden kendini atar ve ölür (s.352).
3. Dördüncü günün 8. öyküsü Floransa’da başlar, biri intihar diğeri de kederden olmak üzere 2 ölüm içerir. Girolamo zengin bir tüccarın oğludur ve bir terzinin kızı olan Salvestra’ya aşık olur. Ailesi bu ilişkiden hoşlanmaz ve Girolamo’yu sözüm ona Fransa’daki mal varlıkları hakkında bilgi edinmek üzere Paris’e gitmesi için zorlarlar. İki yıl sonra döndüğünde Salvestra evlenmiştir ve ona karşılık vermez. Girolamo “yaşamına son vermeye karar verir...yumruklarını sıkarak ölene kadar nefesini tutar” (s.346). Bu, olmayacak ve aslında tıbbi olarak “olanaksız” bir intihar olduğu halde buradaki niyet açıktır ve Boccaccio girişimi ‘başarılı’ olarak tanımlamıştır.
4. Beşinci günün 8. öyküsü bir intiharı anlatmaktadır. Nastagio, bir kadın tarafından defalarca reddedildiğini ve sonuçta “onun gurur ve acımasızlığının, elinde gördüğü kılıç ile umutsuzluk içinde kendisini öldürme kararı na yol açtığını” anlatan Guido degli Anastagi’nin hayaleti ile karşılaşır (s.422).

TARTIŞMA

Decameron, ruhban sınıfı, sınıf sistemi ve cinsiyet ayrımcılığına sataşan hicivli bir yapıttır. Yayımlanmak üzere yazılmıştır

ve bu nedenle de satış durumu konu içeriği ve tarzını etkilemiş olabilir. Kara Veba'dan hemen sonra basılmıştır; kilisenin ve ruhban sınıfının veba ile baş etmekteki yetersizliği, o dönemde kurumun itibarını zedeleyen etkenlerden biriydi. Decameron, vebadan harap olmuş şehirden eğlenmek için kaçan 10 kişinin ürünü olarak sunulmuştur. Öyküler gülünç ve müstehcendir.

Şöyle bir soru akla gelebilir: Böyle bir yapıt nasıl o zamanın davranış ve düşüncesinin bir göstergesi olabilir? Yazın, doğduğu kültürü hem yansıtır hem de şekillendirir. Bazı Decameron öyküleri daha önceki zamanlarda ve İtalya dışında geçmekle birlikte Boccaccio'nun dönemine uyarlanmıştır. Çoğu edebi eser gibi eğlendirmek ve bilgilendirmek için yazılmış; dolaşısıyla abartı ve alegori kullanılmıştır (Fajordo-Acosta 2013). Bu nedenle, intihar davranışını anlamak için eserdeki olayları yorumlarken dikkatli olmak gerekir; ortaçağda gerçek dünyadaki intiharlar üzerinde fikir edinmek için değil tek bir edebi eseri, sanatı kullanmanın kısıtlılığı günümüz yazarları tarafından kabul edilmektedir. Bununla beraber çoğunlukla romantik olmak üzere çeşitli sorunlara tepki olarak 10 intihar düşüncesi ve 4 tamamlanmış intihar, ortaçağ İtalyasında açmaz durumlarda intiharın seçilebileceğini akla getirmektedir. Ek olarak, edebi intihar söylemleri ortaçağ döneminde seyrek olmakla birlikte, yasal ve dini kayıtlara göre –bazılarında tetiklenmelerin de söz konusu olduğu- intihar ve intihar girişimi az değildi (Seabourne ve Seabourne 2001, Murray 1998). Örneğin, 1320'de aniden kendini asan 55 yaşındaki bir köylü olan Giacomuccio Fatteboni'nin olayında (Murray 1998), intihar nedeninin evlilik uyumsuzluğu olabileceğine dair bir düşünce oluşmuştu.

Decameron'da romantik sorunlarla ilgili olan ölümler arasında -bir kadının sevgilisinin cesedini görüp birdenbire "aşırı keder"den ölümü (s.348) gibi- ani ölümler ve -bir kadının sevgilisinin öldürülmesinden sonra "ölmek için yakarması" gibi- ertelenmiş ölümler (s.330) de vardır. Başka bir öyküde, karısının kendisini terk ettiğini düşünen bir adamın "umutsuzluğu o kadar derindi ki yeme istediğini yitirdi, yatağına gitti ve ölmeye karar verdi" (s.776). Bu örnekler patolojik durumları düşündürülebilir.

Onuncu gün Atina'da başlayan 8. öykü oldukça ilginçtir. Titus ve Gisippus felsefe ile uğraşan iki arkadaştır ve soylu bir genç kadın olan Sophronia ile karmaşık bir ilişkileri vardır. Titus ve Sophronia evlenir ve Roma'ya yerleşirler. Gisippus Atina'dan uzaklaştırılır (belki de haksız nedenlerle), Roma'ya gider. Titus'u yolda görür ama Titus onu tanımadığı için kendisini reddedilmiş hisseder. Bir gece dolaşırken, Gisippus bir hırsızın diğerini öldürdüğünü görür. "...amacına ulaşmak için intihara başvurmaktan başka bir yol keşfettiğini fark eder." (s.760). Suç mahallinde kalır, tutuklanır, cinayeti itiraf eder ve çarpmıha gerilerek ölüm cezası alır fakat sonradan temize çıkar. Gisippus'un güdüsü aslında başka sosyal etkenlerle tetiklenmiştir. Bu olgu ilginçtir çünkü "tutuklanma yoluyla intihar" girişimine ilk atfı gibi görünmektedir.

Kültürel etkenlerin ulusal intihar oranlarında önemli rolü olduğu kabul edilir (Durkeim 1951). Ortaçağ İtalyasında romantik sorunların intiharı tetikleyebileceği sonucu, romantik ilişki sorunlarının intihar düşüncesi ve davranışı için nadir olmayan tetikleyiciler olduğu hakkındaki yeni klinik bilgiler ile uyumludur (Foster 2011, Cupina 2009).

KAYNAKLAR

- Bertolote JM, Fleischmann A, De Leo D ve ark. (2004) Psychiatric diagnoses and suicide: revising the evidence. *Crisis* 25:147-55.
- Boccaccio G (1995) *The Decameron* (Çev. G McWilliam). İkinci Baskı, Penguin Books (İlk kez 1351'de yayınlanmıştır.)
- Cupina D (2009) Life events, gender and suicidal behaviours in the acute community setting. *Australasian Psychiatry* 17:233-6.
- Dorpat T, Ripley H (1960) A study of suicide in the Seattle area. *Compr Psychiat* 1:349-59.
- Durkheim E (1951) *Suicide: A Study in Sociology*. New York, Free Press (İlk kez 1897'de yayınlanmıştır.)
- Fajordo-Acosta F (2013) *The Decameron* (1353). 23 Ocak 2013 tarihinde, <http://fajordo-acosta.com/worldlit/boccaccio/decameron.htm>. adresinden indirildi.
- Foster T (2011) Adverse life events proximal to adult suicide: a synthesis of findings from psychological autopsy studies. *Arch Suicide Res* 15:1-15.
- Kreis S (2009) Giovanni Boccaccio, 1313-1375. The history guide: lessons on ancient and medieval European history. 22 Ocak 2013 tarihinde <http://www.historyguide.org/ancient/boccaccio.html>. adresinden indirildi.
- Murray A (1998) *Suicide in the Middle Ages (Volume 1): The Violent Against Themselves*. Oxford University Press.
- Pridmore S (2009) Predicament suicide: concept and evidence. *Australasian Psychiatry* 17:112-6.
- Pridmore S, Ahmadi J, Majeed ZA (2011) Suicide in Old Norse and Finnish folk stories. *Australasian Psychiatry* 19:321-4.
- Pridmore S, Majeed Z (2011) The suicides of the Metamorphoses. *Australasian Psychiatry* 19:22-4.
- Riva, M (2010) *The Decameron Web*. 22 Ocak 2013 tarihinde http://www.brown.edu/Departments/Italian_Studies/dweb/index.php. adresinden indirildi.
- Seabourne A, SeaboUrne G (2001) Suicide or accident - self-killing in medieval England: a series of 198 cases from the Eyre records. *Brit J Psychiat* 178:42-7.